

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nella Saarenpää

Virkavelvollisuuden rikkominen ja sen tuottamuksellisuus

Liiketalous
2020

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Nella Saarenpää
Opinnäytetyön nimi	Virkavelvollisuuden rikkominen ja sen tuottamuksellisuus
Vuosi	2020
Kieli	suomi
Sivumäärä	41
Ohjaaja	Marika Teirfolk-Naarmala

Opinnäytetyössä tarkastellaan valtion virkamiesten virkavastuuta, yleisiä virkamiehille asetettuja velvollisuuksia sekä näiden velvollisuuksien laiminlyöntejä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, minkälaisia velvollisuuksia virkamiehillä on ja minkälaiset teot tai laiminlyönnit tuomitaan virkavelvollisuuden rikkomisena. Lisäksi tarkastellaan virkavelvollisuuden rikkomisen tuottamuksellista astetta ja siihen vaikuttavia seikkoja.

Tutkimus on toteutettu oikeusdogmaattisena eli lainopillisena tutkimuksena. Lisäksi työssä on hyödynnetty laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen lähteenä on käytetty ajantasaista lainsäädäntöä, lain esitöitä, oikeuskirjallisuutta, oikeuskäytäntöä sekä ajankohtaisia artikkeleita.

Virkamiesten yleiset velvollisuudet määritellään valtion virkamieslaissa ja laki antaa käsityksen siitä, miten virkamiesten tulisi toimia. Tutkimuksessa kävi ilmi, ettei selkeää rajanvetoa velvollisuuksien laiminlyönneille voi tehdä, sillä noudatettaviin virkavelvollisuuksiin vaikuttaa virkamiehen virka-asema sekä hoidettavat virkatehtävät. Tämän vuoksi tapauksia tulee arvioida yksilöllisenä kokonaisuutena, johon vaikuttavat esimerkiksi teon tahallisuus tai moitittavuus.

ABSTRACT (font size 14)

Author	Nella Saarenpää
Title	Violation of official duty and its negligence
Year	2020
Language	Finnish
Pages	41
Name of Supervisor	Marika Teirfolk-Naarmala

In this thesis, I will examine the official's liability for acts in office, general official duties and the neglects that have occurred in the process. The aim of this study was to clarify what kind of duties the officials have and what determines these actions as a violation of official duty. In addition I will examine the negligent state of the violation of official duty and the matters that have impact on it.

This thesis was conducted as a legal research. In addition qualitative research was used as the research method. Up-to-date legislation, preliminary work of laws, legal literature, legal cases and current articles were used as material in this thesis.

The legislation of government officials specifies the general official duties and gives an outline as to how the officials should work and behave whilst in their position. Within certain cases a clear demarcation cannot be made as to the degree of neglect made during these official duties, as the officials' position and expected behaviour will vary case to case. Because of this, cases need to be considered as individual entities where for example, things such as the intention and consequences of said acts will be taken into account.

Keywords	Official, official duty, liability for acts in office, offence in public office
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
1.1	Tutkimusmenetelmät ja -menetelmät	5
1.2	Tutkimuksen rakenne	6
1.3	Aikaisemmat tutkimukset	7
2	VIRKAMIES JA VIRKAMIEHEN VELVOLLISUUDET	8
2.1	Valtion virkamies	8
2.2	Virkavastuu	9
2.3	Virkatehtävien suorittaminen	10
2.4	Luottamusta vaarantavat edut	11
2.5	Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	12
2.6	Sivutoimet	13
2.7	Terveydentilan selvitys	14
2.8	Muut velvollisuudet	15
3	VIRKAVELVOLLISUUDEN RIKKOMINEN VIRKARIKOKSENA	16
3.1	Virkarikos	16
3.2	Virkavelvollisuuden rikkominen	18
3.3	Virkasalaisuuden rikkominen	19
4	VIRKAVELVOLLISUUKSIEN RIKKOMINEN OIKEUSKÄYTÄNNÖN VALOSSA	22
4.1	Virkavelvollisuuden rikkominen	22
4.2	Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen	25
4.3	Virkasalaisuuden rikkominen	29
4.4	Tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen	31
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA LOPPUPOHDINTA	34
5.1	Tutkimustulokset	34
5.2	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	36
5.3	Opinnäytetyöprosessin arviointi	37
	LÄHTEET	39

1 JOHDANTO

Julkisen hallinnon keskeisiä tehtäviä hoitavat virkamiehet ja erityisesti kansalaisen näkökulmasta on tärkeää, että virkamiehet toimivat asiantuntevasti, puolueetomasti sekä aikaansaavasti. Se, että virkamiesten oikeusaseman perusteet vahvistetaan laissa, on sekä julkisyhteisöjen, ihmisten ja virkamiesten etujen mukaista. Valtion virkamieslain tavoitteena on turvata valtion tehtävien tuloksellinen, tarkoituksenmukainen ja oikeusturvavaatimukset täyttävä hoitaminen sekä turvata myös virkamiehen oikeudenmukainen asema suhteessa tämän työnantajaan, eli valtioon. (Koskinen & Kulla, 2019, 1; L19.8.1994/750, 2§).

Suomessa virkamiehiltä odotetaan tasapuolisuutta ja luotettavuutta, jonka vuoksi virkamiesten toiminnan tutkiminen on tärkeää. Tämän vuoksi päädyin opinnäytetyössäni virkamiesoikeutta käsittelevään aiheeseen. Opinnäytetyön tavoitteena on selventää lukijalle, minkälaisia velvollisuuksia virkamiehillä on sekä auttaa tunnistamaan laiminlyöntejä, joita virkamies voi toiminnassaan tehdä. Näiden tavoitteiden ohella työtä rajaa kaksi tutkimuskysymystä:

1. Minkälaisia virkavelvollisuuksia valtion virkamiehellä on?
2. Minkälaiset toimet tai laiminlyönnit tuomitaan virkavelvollisuuden rikkomisena ja mitkä seikat vaikuttavat teon tuottamuksellisuuteen?

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia valtion virkamiesten virkavastuuta, yleisiä velvollisuuksia, joita virkamiehille on asetettu sekä sitä, millaiset laiminlyönnit täyttävät virkavelvollisuuden rikkomisen kriteerit. Työssä käsitellään myös rikoslain määrittämiä virkarikoksia virkavelvollisuuden sekä virkasalaisuuden rikkomisesta sekä niiden tuottamuksellisia asteita. Opinnäytetyöstä ulkopuolelle on rajattu rikoslain määrittämät virkarikokset erilaisista lahjusrikkomuksista.

1.1 Tutkimusmenetelmät ja -menetelmät

Tämä opinnäytetyö toteutetaan lainopillisena eli oikeusdogmaattisena tutkimuksena. Lainopin keskeisimmät tehtävät ovat voimassa olevan oikeuden tulkinta sekä sen systematisointi eli jäsentäminen. Oikeusdogmatiikan avulla tutkitaan voi-

massa olevien oikeusnormien sisältöä oikeusongelman selvittämiseksi. (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 20). Pääasiallinen tutkimusmetodi opinnäytetyössä on sisällönerittely eli tekstianalyysi, sillä työssä tutkitaan tiettyjä oikeusnormeja. Toisena tutkimusmetodina toimii empiiriset tutkimusmenetelmät, jotka jaetaan sekä laadullisiin että määrällisiin menetelmiin. (Husa ym. 2008, 25). Näistä menetelmistä tähän opinnäytetyöhön valitsin laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 161).

Opinnäytetyöaineistona käytetään valmiiksi kerättyä aineistoa eli sekundaariaineistoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 186). Aineistona toimii ajantasainen lainsäädäntö, oikeuskirjallisuus, ajankohtaiset artikkelit sekä lain esityöt. Tutkimuksen aineistossa on käytetty myös seuraavia korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiä; KKO:2007:46, KKO:2008:95, KKO:2016:90, KKO:2018:90, KKO:2008:90.

1.2 Tutkimuksen rakenne

Opinnäytetyö koostuu viidestä pääluvusta. Ensimmäinen luku, johdanto, keskittyy tutkimuksen aiheeseen, tavoitteeseen, tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen rakenteeseen. Toisessa luvussa käsitellään virkamiesten virkavastuuta sekä yleisiä velvollisuuksia, jotka ohjaavat virkamiesten toimintaa. Virkavastuun ja virkavelvollisuuksien käsittely teoriapohjalta mahdollistaa niiden tutkimisen myöhemmin käytännön oikeustapauksien kautta.

Työn kolmas luku on osa työn teoriaosuutta, ja siinä käsitellään rikoslain määrittelemiä virkarikoksia. Aiheeseen liittyviä rikosnimikkeistöjä ovat virkavelvollisuuden rikkominen, tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen, virkasalaisuuden rikkominen sekä tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen. Luvussa käydään läpi myös seuraamukset kyseisistä virkarikoksista. Neljäs luku käsittelee opinnäytetyön empiirisen osuuden, joka toteutetaan laadullisena tutkimuksena. Empiirinen osuus keskittyy käytännön oikeustapauksien analysointiin. Oikeustapauksien avulla pystytään selvittämään virkamiesten velvollisuuksia ja sitä, minäkalaiset virkamiesten toimet katsotaan näiden velvollisuuksien rikkomiseksi. Em-

piirisessä osuudessa voidaan keskittyä myös paremmin avaamaan virkarikosten tuottamuksellisuutta ja tekijöitä, jotka vaikuttavat teon tuomitsemiseen tuottamuksellisenä. Tutkimuksen viimeisessä luvussa käydään läpi johtopäätökset, joihin tutkimuksen tekemisen myötä on päädytty. Samaisessa luvussa arvioidaan myös työn luotettavuutta sekä opinnäytetyöprosessia kokonaisuutena.

1.3 Aikaisemmat tutkimukset

Lindqvist (2017) on tutkielmassaan tarkastellut virka-aseman väärinkäytön suhdetta virkavelvollisuuden rikkomiseen. Tutkimuksessa on keskitytty virka-aseman väärinkäytön tunnusmerkistön tarkasteluun, mutta tarkastelun alla on myös yleisellä tasolla virkavelvollisuus sekä muut virkarikokset. (Lindqvist 2017, 2). Tutkimuksessa on pohdittu virkavelvollisuuden rikkomisen ja sen tuottamuksellisen asteen riittävyttä virkarikoksista tuomittaessa, sillä esimerkiksi virka-aseman väärinkäytön tunnusmerkistö on hyvin samankaltainen sisällöltään virkavelvollisuuden rikkomisen kanssa. Tutkimuksessa pohdittiin myös sitä, riittäisikö vain mainittujen virkarikosten säänteleminen takaamaan kansalaisten luottamuksen virkatoimintaan. Nykyinen lainsäädäntö takaa kuitenkin joustavan linjan siitä, minkälaisista teoista virkamies voidaan tuomita. Ainoastaan virkavelvollisuuden rikkomisesta säänteleminen ei välttämättä takaisi sitä, että virkamies voidaan rikoksesta tuomita. (Lindqvist 2017, 78-79).

Virkamiesten virkavelvollisuutta ja velvollisuuksien laiminlyöntien seurauksia on ennestään tutkittu Kiiverin (2014) opinnäytetyön tutkimuksessa koskien virkavelvollisuutta. Keskeisimmäksi velvollisuudeksi on katsottu virantoimitusvelvollisuus, joka edellyttää virkamiesten toiminnan asianmukaisuutta sekä asioiden hoitamista ilman aiheutonta viivytystä (Kiiveri 2014, 8). Tutkimuksessa on tarkasteltu sekä valtion virkamieslakia että lakia kunnallisista viranhaltijoista, sekä lakien tavoitetta turvata virkamiestoiminnan tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Tutkimuksessa todetaan virkamiehen aseman ja määrättyjen virkatehtävien vaikuttavan noudatettaviin virkavelvollisuuksiin. Näiden velvollisuuksien rikkomisen voi johtaa virkatehtävien laiminlyömiseen ja näin ollen rangaistukseen. (Kiiveri 2014, 48).

2 VIRKAMIES JA VIRKAMIEHEN VELVOLLISUUDET

Virkamiesoikeuden katsotaan koostuvan virkamiesten yleisestä oikeusasemasta eli oikeuksista ja velvollisuuksista sekä niitä koskevista säännöksistä. Virkamiesoikeuden voidaan katsoa myös koostuvan pääosin hallinto-oikeudesta, mutta läheisesti siihen kuuluu säännöksiä myös työoikeudesta, rikosoikeudesta ja siviilioikeudesta. (Koskinen & Kulla 2019, 9-12). Erityisesti tässä opinnäytetyössä käsiteltävä virkavastuu liittyy olennaisesti virkamiesoikeuden lisäksi rikosoikeuteen.

2.1 Valtion virkamies

Virkamiesoikeuden mukaan virkasuhde määritellään julkisoikeudelliseksi palvelussuhteeksi, jossa virkamies on työn suorittaja ja valtio toimii työnantajana. Virkasuhde on yleisesti käytössä niissä palvelussuhteissa, joissa hoidetaan julkishallinnollisia tai julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä. Tunnuksenomaista virkasuhteelle on virkamiesten virkavastuu sekä erityiset velvollisuudet, kuten myös suoja virantoimituksessa ja muut erityiset oikeudet. (Koskinen & Kulla 2019, 18). Valtion virkamiehiä ja virkasuhteita sääntelee erityisesti valtion virkamieslaki. Lain avulla turvataan tuloksellinen, tarkoituksenmukainen sekä oikeusturvavaatimukset täyttävä toiminta valtion tehtäviä hoitaessa. Valtion virkamieslaki turvaa samalla virkamiehen oikeudenmukaisen aseman virkasuhteessa. (L19.8.1994/750).

Tämä virkamiehen käsite on hallinto-oikeudellinen ja se sisältää kaikki ne henkilöt, jotka ovat virkasuhteessa valtioon tai muuhun julkisyhteisöön. Nykyisen rikoslain erikseen määrittelemä virkamies pohjautuu tähän hallinto-oikeudelliseen virkamieskäsitteeseen. Rikoslain mukaan virkamiehiä ovat henkilöt, jotka ovat virkasuhteessa valtioon, kuntaan tai muuhun julkisyhteisöön. Luottamushenkilöitä tai julkista valtaa muuten käyttäviä henkilöitä ei määritellä virkamiehiksi, mutta rikoslain 40 luvun virkamiehiä koskevia sääntelyitä sovelletaan myös heihin. (Koskinen & Kulla 2019, 19-20).

Virka tarkoittaa pysyvää julkisten tehtävien kokonaisuutta, joka pysyy samanlaisena riippumatta kuka tehtävää hoitaa. Virkaan määrätyt tehtävät muodostavat

usein rajatun kokonaisuuden ja ne ovat yleisesti ottaen julkishallinnollisia, sillä tehtävät sisältävät pääosin julkisen vallan käyttöä tai hallinnollisten tehtävien hoitamista. Virkamies nimitetäänkin yleensä tiettyyn virkaan. (Koskinen & Kulla 2019, 12-13).

2.2 Virkavastuu

Suomen perustuslain 118§ mukaan virkamiehet ovat vastuussa toimista, joihin he virassaan ryhtyvät sekä näiden toimenpiteiden lainmukaisuudesta. Tätä virkamiesten erityistä vastuuta kutsutaan virkavastuuksi. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että virkamiehiin kohdistuu tiukempi yleinen oikeudellinen vastuu kuin tavallisiin kansalaisiin. Virkavastuun tarpeellisuutta perustellaan virkamiesten käyttämällä julkisella vallalla, eli käytännössä päättämistä yksityisten henkilöiden eduista, oikeuksista ja velvollisuuksista. (L11.6.1999/731; Koskinen & Kulla 2019, 327).

Virkamiehen tulee toimia virkatehtävissään lain sekä virkavelvollisuuksiensa rajoissa. Virkamies on itse vastuussa tekemästään virheellisestä päätöksestä tai virkatoimesta tai sellaisesta päätöksestä, jota hän on ollut kannattamassa osana monijäsenistä elintä. Virkavastuun piiriin kuuluvat myös muut virkavelvollisuuksien laiminlyöntiin vaikuttavat tekijät, kuten virkamiehen toimimattomuus. (Mäenpää 2011, 246).

Virkavastuun eri muotoja ovat rikosoikeudellinen vastuu, vahingonkorvausvastuu sekä kurinpidollinen vastuu. Näistä seuraamuksiltaan ankarin ja yleisimmin ymmärretty vastuu on rikosoikeudellinen vastuu. Tämä perustuu laissa säädettyyn rangaistusuhkaan virkavelvollisuuden vastaisesta teosta tai laiminlyönnistä. Ensimmäisessä yhteiskunnan tai yksityisen kansalaisen kannalta erityisen moitittavat teot ovat rangaistavia, kuten virka-aseman väärinkäyttö erityisen hyödyn hankkimiseksi. Rangaistusuhka ei kuitenkaan sisälly virkarikoksiin, jotka tapahtuvat vähäisinä tekoina. Lainsäätäjä ei pitänyt merkittävänä lisätä rangaistusuhkaa vähäisiin rikkomuksiin, sillä niillä ei ole erityistä vaikutusta yleiseen etuun tai yksityiseen suojaan. Vähäisyyttä arvioidessa kiinnitetään huomiota teon haitallisuuteen, vahingollisuuteen ja muihin liittyviin seikkoihin kokonaisuutena. (Koskinen & Kulla, 328-335).

Virkavastuuta voidaan arvioida kolmesta eri näkökulmasta; yksityisen ihmisen, virkamiehen tai julkisyhteisön kannalta. Yksityiselle ihmiselle on esimerkiksi tärkeää saada täysi korvaus vahingosta, jonka julkisyhteisön toiminta on aiheuttanut. Virkamiehen kannalta keskeistä on oikeussuojan turvaaminen sekä ettei virkavastuun yksikään muoto ole liian ankara. Julkisyhteisön puolesta hyödyllistä on virkamiesten asiantunteva ja puolueeton toiminta tehtäviä hoitaessa. Tämän lisäksi erityinen virkavastuu mahdollistaa törkeiden väärinkäytösten ennaltaehkäisyn. (Koskinen & Kulla 2019, 328).

2.3 Virkatehtävien suorittaminen

Yksi keskeisimmistä velvollisuuksista on virkamiesten työntekovelvollisuus, jota yleisesti kutsutaan virantoimitusvelvollisuudeksi. Virantoimitusvelvollisuus tarkoittaa tehtävien hoitoa asianmukaisesti (kuten tehokkaasti ja taloudellisesti) sekä viivytyksettä, noudattaen työnjohto- ja valvontamääräyksiä kuten virkakäskyjä. (L19.8.1994/750, 14§; Koskinen & Kulla 2019, 237).

Asianmukaisuus tarkoittaa, asianomaiset säännökset huomioon ottaen, tehtävien hoitoa mahdollisimman tehokkaasti ja taloudellisesti. Siihen kuuluvat myös huolellisuus sekä puolueettomuus, sovittujen työaikojen noudattaminen sekä asioiden hoitoa aloitteellisesti, vireellisesti sekä moitteettomasti. (Koskinen & Kulla 2019, 239). Tehtävien hoito viivytyksettä tarkoittaa asian käsittelyä ilman aiheetonta viivytystä tai laiminlyöntiä (L6.6.2003/434, 23§; Koskinen & Kulla 2019, 241). Asianomaisten säännösten huomiointi sekä tehtävien asianmukainen ja viivytyksetön hoito viittaa hyvän hallinnon noudattamiseen. Hyvän hallinnon takeet turvataan perustuslaissa, jolla turvataan asian asianmukainen käsittely ilman aiheetonta viivytystä, oikeus asian käsittelyyn, tulla kuulluksi asiaa käsiteltäessä sekä käsitteilyn julkisuus. (Koskinen & Kulla 2019, 240; Mäenpää 2017, 95).

Yhtenä velvollisuutena virkatehtäviä suorittaessa on työnjohto- ja työnvalvontamääräyksiä noudattaminen. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi yksittäistapauksissa esimiehen antamia virkakäskyjä tai erilaisia hallinnollisia yleismääräyksiä kuten työjärjestyksiä. Kattavammissa merkityksessä tällaisia määräyksiä voivat olla myös erilaiset yleisohjeet tai hallinnolliset suunnitelmat. Määräyksillä tarkoitetaan

oikeussääntöjä ja muita viranomaisia velvoittavia yleisiä sääntöjä, joista säädetään laissa ministeriöiden ja valtion muiden viranomaisten määräyskokoelmasta (189/2000). (Koskinen & Kulla 2019, 242-243).

Viimeisimpänä virkatehtävien suorittamiseen liittyy virkamiehen käyttäytyminen asemansa ja tehtävänsä edellyttämällä tavalla (L19.8.1994/750, 14§). Tämä säännös edellyttää jokaiselta virkamieheltä hyvää, asiallista ja asianmukaista käytöstä. Arviointiperusteina pidetään virkamiehen asemaa ja tehtäviä. Esimerkiksi asiakaspalvelutehtävät voivat edellyttää erityisen huomion kiinnittämistä käyttäytymiseen, tai puolestaan johtavassa asemassa olevaan virkamieheen ja tämän käyttäytymiseen saattaa kohdistua erityisiä vaatimuksia. Käyttäytymiseen kohdistuva asiallisuusvaatimus koskee myös virkamiesten keskinäistä yhteydenpitoa, kuten sähköpostien lähettämistä, mutta kuitenkin virantoimituksen ulkopuolella virkamiehiin ei kohdistu erityisempiä käyttäytymisvaatimuksia kuin ei muillekaan kansalaisille. Poikkeuksena voivat kuitenkin olla johtoasemassa olevat virkamiehet, joilta saatetaan vaatia asiallista käyttäytymistä myös virantoimituksen ulkopuolella. Tällaiseen erityisasemaan sisältyvät esimerkiksi voimakeinojen käyttöön valtuutetut virkamiehet kuten poliisit. (Koskinen & Kulla 2019, 248-250).

2.4 Luottamusta vaarantavat edut

Valtion virkamieslain 15§ säädetään, ettei virkamies saa vaatia, hyväksyä tai ottaa vastaan taloudellista tai muuta etua. Virkamiehet ovat velvollisia pidättäytymään eduista, jotka voivat heikentää luottamusta itse virkamieheen tai viranomaisen toimintaan. Tämä kieltäminen on voimassa myös viran ulkopuolella. Kyseisellä kiellolla on tarkoitus estää käsityksen syntyminen siitä, että virkamies voi olla lahjottavissa tai että viranomaisen toimintaan voi vaikuttaa tilanteeseen sopimattomalla tavalla. (Koskinen & Kulla 2019, 252; Bruun, Mäenpää & Tuori 1995, 154).

Laissa ei yksilöidä kiellettyä etua tai sen määrää. Taloudellisina tai muina etuina pidetään kuitenkin esimerkiksi rahamääräisiä etuja, lainoja, takauksia, alennuksia ja matkoja. Virkamiehille kustannetut matkat ulkopuolisten toimesta saattavat tarjota lain kieltämän etuuden, vaikka kyseessä olisikin virkamatka. Tämän vuoksi

yleisesti virkamiehiltä edellytetään matkan hyväksymistä esimiehellä tai ylemmällä viranomaisella. (Koskinen & Kulla 2019, 253).

2.5 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Virkamiesten virkavelvollisuuteen sisältyy salassapitovelvoite, joka pitää sisällään kolme erilaista velvollisuutta; asiakirjasalaisuuden säilyttämisvelvollisuus, vaitiolovelvollisuus sekä velvollisuuden olla hyväksikäyttämättä salassa pidettävää tietoa. Nämä velvoitteet ja niihin sisältyvät kiellot määritellään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta. (Mäenpää 2011, 185).

Jos asiakirja on säädetty salassa pidettäväksi julkisuuslain tai muun lain nojalla, viranomaisen määräyksellä tai sen sisältäessä tietoja, joista on säädetty vaitiolovelvollisuus, viranomaisen on pidettävä kyseinen asiakirja salassa. Tällaista asiakirjaa tai sen kopiota, joka on asiakirjasalaisuuden alainen, ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle, eikä myöskään teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla antaa sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. (L21.5.1999/621, 22§; Kulla & Koillinen 2014, 66). Vaitiolovelvollisuudella tarkoitetaan nimenomaista kieltoa olla paljastamatta sivullisille salassa pidettävää tietoa esimerkiksi keskustelun yhteydessä, teknisen käyttöyhteyden kautta tai muuten puhumalla asiasta sellaisille, joilla ei oikeutta kyseiseen tietoon ole (Mäenpää 2011, 186). Virkamiesten ja muun henkilöstön lisäksi vaitiolovelvollisuus koskee myös harjoittelijoita tai muita viranomaisessa työskenteleviä, sekä myös sellaisia henkilöitä, jotka ovat saaneet lain tai lain nojalla annetun luvan vuoksi salassa pidettävää tietoa. Vaitiolovelvollisuus koskee myös sen jälkeen, kun henkilön toiminta viranomaisessa on päättynyt. (Kulla & Koillinen 2014, 68-69).

Tiedon hyväksikäytön kiellon kohteena on sellainen tieto, joka on myös asiakirjasalaisuuden ja vaitiolovelvollisuuden alla. Virkamies ei saa käyttää tällaista tietoa omaksi ja toisen hyödyksi eikä myöskään toisen henkilön vahingoksi. (Mäenpää 2011, 186).

2.6 Sivutoimet

Virkatehtävien suorittaminen virka-aikana on yksi keskeisistä virkamiehen velvollisuuksista. Sivutoimien rajoittamisella pyritään turvaamaan virkatehtävien asianmukainen suorittaminen sekä varmistamaan, ettei sivutoimista koituvat sidonnaisuudet häiritse ensisijaisen viran hoitoa. Pääasiallisesti virkamiehen tulee keskittyä virka-aikana vain virkatehtävien suorittamiseen, sillä niistä tehtävistä virkamies saa palkkansa. Palkalla tarkoitetaan taloudellista korvausta tehdystä työstä tai tehtävästä. (Koskinen & Kulla 2019, 260-261).

Virkamieslain 18§ sivutoimi määritellään sellaiseksi viraksi tai palkatuksi työksi tai tehtäväksi, joista virkamiehellä on oikeus kieltäytyä. Sillä tarkoitetaan laajasti myös ammattia, elinkeinoa tai liikettä. Tällainen rajoitusten alainen sivutoimi voi esimerkiksi olla virka- tai työsuhde muuhun työnantajaan kuin omaan virastoon. Sivutoimia eivät kuitenkaan ole esimerkiksi virkatehtäviin kuuluvat työt tai sellaiset luottamustehtävät, joista virkamies ei voi kieltäytyä. Jos asianmukainen viranomaisen määrää virkamiehen tai esittää tätä tiettyyn tehtävään, ei kyseessä ole luvan tai ilmoituksen alainen sivutoimi. (Koskinen & Kulla 2019, 261; Valtiovarainministeriö 2017).

Virkamiehen tulee hakea sivutoimilupaa viranomaiselta, mikäli hän haluaa ottaa vastaan tai pitää sivutoimen, jonka hoitaminen vaatii virka-ajan käyttämistä. Virkamiehelle sivutoimiluvan myöntää se virasto, jonka palveluksessa virkamies on, ellei asiasta toisin säädetä. (Koskinen & Kulla 2019, 262; A14.11.1994/971). Sivutoimilupa voidaan myöntää joko toistaiseksi tai määräajaksi, ja viranomaisen voi liittää lupaan ehtoja, esimerkiksi työajan käyttämisestä. Sivutoimiluvan hakemuksessa tai ilmoituksessa tulee yksilöidä sivutoimen sallittavuuteen liittyvät olennaiset tiedot, kuten sivutoimen laatu, vaadittava työmäärä, sen kesto sekä siitä saatava korvaus. Virkamiehen velvollisuuteen kuuluu sivutoimiluvan hakeminen tai siitä ilmoittaminen. Mikäli virkamies jättää hakemuksen tai ilmoituksen suorittamatta, hän laiminlyö virkavelvollisuuttaan. (Koskinen & Kulla 2019, 262; Valtiovarainministeriö 2017).

Sivutoimiluvan myöntämistä harkittaessa tulee ottaa huomioon se, ettei virkamies tule esteelliseksi omissa tehtävissään sivutoimen vuoksi. Virkamies on esteellinen käsittelemään asiaa esimerkiksi tilanteessa, jossa hän itse tai hänen läheisensä on asianomaisen roolissa. (L19.8.1994/750, 18§; L6.6.2003/434, 28§). Sivutoimien rajoituksilla pyritään säilyttämään yleinen uskottavuus ja luottamus virkatoimintaan sekä vahvistaa luottamusta asian käsittelyn ja päätöksenteon puolueettomuuteen. Sivutoimi ei saa myöskään häiritä tehtävien asianmukaista hoitamista tai vahingoittaa työnantajaa kilpailevana toimintana. (Mäenpää 2011, 91; Koskinen & Kulla 2019, 263).

Sivutoimilupa voidaan myös peruuttaa, jos siihen on aihetta. Ensisijaisesti luvan peruuttamisen aiheuttaa sellaisen olosuhteen syntyminen, jonka vuoksi lupaa ei saada myöntää. Esimerkkinä tällaisesta olosuhteesta on virkamiehen esteellisyys. (Koskinen & Kulla 2019, 269).

2.7 Terveydentilan selvitys

Valtion virkaa täytettäessä hakijan tulee antaa tietoja terveydentilastaan viranomaisen pyynnöstä. Terveydentilan selvittämiseen liittyvä sääntely mahdollistaa viranomaiselle virkamiehen terveyden tietojen hankkimisen, erityisesti työkyvyn alenemisen ehkäisemiseksi sekä töiden järjestelemiseksi. Samalla sääntelyllä lisätään myös virkamiehen oikeussuojaa esimerkiksi tilanteessa, jossa virkasuhdetta ollaan päättämässä. (Koskinen & Kulla 2019, 270).

Valtion virkamies on velvollinen virkasuhteen aikana antamaan viranomaiselle tietoja, jotka koskevat tehtävien hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä. Viranomaisen kieltäytyessä tietojen antamisesta tai jos tietoja on puutteellisesti, virkamies voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin tai tutkimuksiin. Tällä pakottavalla sääntelyllä varmistetaan viranomaisen riittävä tietoisuus virkamiehen terveydestä tämän tehdessä virkamiestä koskevia päätöksiä. (Koskinen & Kulla 2019, 271-272).

Laissa yksityisyyden suojasta työelämässä säädetään työntekijän terveydentilatiedoista ja niiden käsittelystä. Työnantajalla on oikeus työntekijän terveydentilatieto-

tojen käsittelyyn vain, jos tiedot ovat kerätty työntekijältä tai tämän kirjallisella suostumuksella muualta. Yksityiselämän suoja huomioon ottaen työkykyä koskevia henkilötietoja voidaan käsitellä vain todellisen tarpeen mukaan. Kun tietojen käsittelylle ei ole enää perustetta, terveydentilaa koskevat tiedot tulee poistaa. Laissa määritellään myös henkilötahot, jotka saavat käsitellä terveydentilatietoja ja ovat myös vaitiolovelvollisia käsittelemistään tiedoista. Lisäksi laissa on säädetty siitä, ettei terveydentilatietoja saa säilyttää samassa paikassa muiden henkilötietojen kanssa. (L13.8.2004/759, 5§; Koskinen & Kulla 2019, 270-271).

2.8 Muut velvollisuudet

Monissa valtion virastoissa sekä muissa julkisyhteisöissä pidetään yllä nimikirjaa virkamiehistä sekä muista työntekijöistä. Nimikirja pitää sisällään tietoja esimerkiksi virkamiehen työkokemuksista, koulutuksista sekä virkatehtävistä. Virkamiehellä on velvollisuus luovuttaa kyseiset tiedot nimikirjaa varten sekä ilmoittaa näiden tietojen muuttumisesta. Tietojen paikkansapitävyys tulee vahvistaa joko alkuperäisillä asiakirjoilla, oikeaksi todistetuilla jäljennöksillä tai muilla luotettavilla selvityksillä. (Koskinen & Kulla 2019, 275; Bruun ym. 1995, 169).

Tietyt valtionhallinnon ylimmät virkamiehet sekä sotilasvirassa tai sotilaallisessa tehtävässä olevat virkamiehet ovat velvollisia vannomaan virkavalan tai antamaan virkavakuutuksen. Tällä valalla tai vakuutuksella on tarkoitus korostaa virkatehtävien merkitystä ja luonnetta. Sen antamalla virkamies lupaa noudattaa virantoimintuksessa perustuslakeja ja muita lakeja, sekä toimia kansalaisten ja yhteiskunnan parhaaksi oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti. Tuomarit ja heihin rinnastetut henkilöt antavat puolestaan tuomarinvakuutuksen ryhtyessään hoitamaan tehtävää tai virkaa, kun taas puolestaan esimerkiksi poliisit ja ulosottomiehet antavat kirjallisen vakuutuksen. Näistä vakuutuksista ja valoista on säädetty *asetuksessa virkavalasta ja virkavakuudesta sekä tuomarinvalasta ja tuomarinvakuutuksesta* (1183/1987). (Koskinen & Kulla 2019, 276; Bruun ym. 1995, 169).

3 VIRKAVELVOLLISUUDEN RIKKOMINEN VIRKARIKOKSENA

Rikoslain 40. luku keskittyy erilaisiin virkarikoksiin ja niiden vakavuusasteisiin, joita ovat eriasteiset lahjusrikkomukset, virka-aseman väärinkäyttö tai törkeä väärinkäyttö, virkavelvollisuuden rikkominen, tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen sekä virkasalaisuuden rikkominen ja tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen. (L19.12.1889/39). Tässä luvussa keskitytään rikoslaissa määriteltyihin virkarikoksiin virkavelvollisuuden ja virkasalaisuuden rikkomisesta, sekä niiden tuottamuksellisiin asteisiin.

3.1 Virkarikos

Virkarikos on sellainen virkavelvollisuuden vastainen teko, joka on määritelty rangaistavaksi rikoslain 40 luvussa ja sen on tehnyt rikosoikeudellisen virkamieskäsitteen alle kuuluva henkilö. Tällaisia henkilöitä ovat valtion virkamiehet, kunnan viranhaltijat, henkilöt, jotka ovat virkasuhteessa valtioon, kuntaan tai muuhun julkisyhteisöön, luottamushenkilöt sekä muut julkista valtaa käyttävät henkilöt. (Bruun ym. 1995, 216-217).

Virkarikossäännöksillä on kaksi huomattavaa, viimeaikaista uudistusta. Ensimmäisellä kerralla rikoslain 40 luku uudistettiin totaalisesti lailla, joka tuli voimaan 1.1.1990 (792/1989). Lakiuudistus merkitsi virkarikosten ja muiden rikosten erottamista toisistaan. Lakiuudistuksessa virkavelvollisuuksien vastainen menettely tuli rangaistavaksi vain rikoslain 40 luvun virkarikossäännösten mukaan. Silloin katsottiin, ettei kaikkia kansalaisia koskevat säännökset riittäneet takaamaan virkamiesten asianmukaista ja lainmukaista virkatehtävien hoitamista. Virkarikoksista rangaistaviksi jätettiin myös vain sellaiset rikkomukset ja laiminlyönnit, jotka olisivat erityisen moitittavia yhteiskunnan ja kansalaisten näkökulmasta tai joista ei ole säädetty muualla laissa toiminnan asianmukaisuuden turvaamiseksi vastaavaa rangaistusta. Tällaisia rikoksia olivat lahjusrikokset, salassapitorikokset, virka-aseman väärinkäyttö sekä muu virkavelvollisuuden rikkominen. (HE58/1988 vp; Frände, Matikkala, Tapani, Tolvanen, Viljanen & Wahlberg 2010, 573).

Sittemmin virkarikossäännöksiä on uudistettu lailla, joka tuli voimaan 1.10.2002 (604/2002). Itse säännöksiin tehtiin melko vähäisiä asiallisia muutoksia, mutta keskeistä oli virkamiehen käsitteen muuttaminen mahdollisimman yhdenmu-
kaiseksi hallinto-oikeudellisen käsitteen kanssa. Taustalla oli julkisen vallan käytön ja siihen liittyvien valmistelutehtävien siirtyminen virkamieshallinnon ulko-
puolelle, jonka vuoksi virkavastuun ala piti saada koskemaan myös näitä henkilöi-
tä. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi luottamustehtäviä hoitavat henkilöt, jul-
kisyhteisöjen työntekijät sekä julkista valtaa käyttävät henkilöt. (HE77/2001 vp;
Frände ym. 2010, 574).

Jokaisesta virkarikoksesta on rangaistusseuraamuksena määritelty yleistä lajia
oleva rangaistus, eli vankeus tai sakko. Sakko on vaihtoehtoinen rangaistus varoi-
tuksen kanssa lievimmissä rikoksissa, muissa tapauksissa sakkoa käytetään van-
keusrangaistuksen ohella. Virkarikoksista saatavia erityisrangaistuksia ovat varoi-
tus sekä viraltapano. Varoituksen voi antaa ainoana seuraamuksena tehdystä vir-
karikoksesta, mutta viraltapanoa voi käyttää ainoastaan yleistä lajia olevan ran-
gaistuksen yhteydessä. Viraltapanon ideana on mahdollisuus vapautua virkamie-
hestä, joka on rikoksen tehtyään osoittanut olevansa sopimaton tehtävään. (Koski-
nen & Kulla 2019, 335).

Rikoslain 8 luvussa määritellään myös virkarikosten vanhentumisaika. Virkari-
koksen syyteoikeuden vanhentumisaika on poikkeuksetta vähintään viisi vuotta.
Erityispiirre virkarikoksissa on, että ne useimmiten tulevat ilmi laillisuusvalvon-
taviranomaisille tehtyjen kantelujen myötä. Asiaa myös yleisesti tutkitaan erilais-
ten kirjallisten selvitysten ja vastineiden kautta, joten se on myös enemmän aikaa
vievää. Virkarikosten yhteiskunnallinen merkitys myös puoltaa viiden vuoden
vanhentumisaikaa, sillä pienikin menettelyn virheellisyys voi johtaa merkittävään
oikeudenloukkaukseen kansalaista kohtaan. (L19.12.1889/39; Frände ym. 2010,
574).

3.2 Virkavelvollisuuden rikkominen

Virkavelvollisuuden rikkomisesta on tuomittava, jos virkaansa toimittaessa virkamies tahallaan rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Virkavelvollisuuden rikkomisesta henkilö tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Jos virkamies on syyllistynyt mainittuun rikokseen rikkomalla jatkuvasti tai olennaisesti virkavelvollisuutensa ja rikos osoittaa hänet sopimattomaksi hoitamaansa tehtävään, voi virkamiehen tuomita myös viralta pantavaksi. Jos virkamies puolestaan virkaa toimittaessa huolimattomuudesta rikkoo säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, hänet on tuomittava tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen tai sakkoon. Kummankin tuomittavan virkavelvollisuuden rikkomisen edellytyksenä on se, ettei teko ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, kun otetaan huomioon sen haitallisuus, vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat. (Frände ym. 2010, 619-620; L19.12.1889/39, 9-10§). Merkitystä voi olla myös sillä, onko virkavirhe vaikuttanut käsiteltävän asian lopputulokseen. Erilaiset menettelyvirheet voivat olla rangaistavia virkavelvollisuuden rikkomisena. Tällaisia voivat esimerkiksi olla asianosaisen kuulematta jättäminen tai esteellisenä osallistuminen päätöksentekoon asiassa. (Bruun ym. 1995, 222).

Rikoslain 40 luvun 9§ kuvaa virkavelvollisuuden rikkomista tahallaan 'muulla kuin edellä tässä luvussa säädetyllä tavalla'. Säännös sulkee siis ulkopuolelle kaikki muut samassa luvussa esitellyt tavat rikkoa virkavelvollisuutta, kuten lahjusrikkomukset tai virka-aseman väärinkäytön. 40 luvun 10§ tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta puolestaan sääntelee virkavelvollisuuden rikkomista huolimattomuudesta 'muulla kuin 5§:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla', jolla suljetaan ulkopuolelle siis vain tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen. Tällä mahdollistetaan muiden säännöksissä kuvattujen tekojen rangaistavuus myös niiden tuottamuksellisilta muodoilta. (Frände ym. 2010, 622).

Virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistö on suhteellisen avoin sekä joustava, sillä teon rangaistavuus vaihtelee noudatettavien virkavelvollisuuksien ja virkamiehen konkreettisten tehtävien mukaan. Näihin tunnusmerkistöihin ei

myöskään sisälly tekijän tarkoitus hyödyn hankkimisesta tai vahingon aiheuttamisesta. Vaikka virka-aseman väärinkäytössä on kysymys virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuuden rikkomisesta, sen lisäedellytyksenä on kuitenkin myös hyödyn hankkiminen itselle tai toiselle, tai haitan tai vahingon aiheuttaminen toiselle osapuolelle. Muuna lisäedellytyksenä on myös tekijän osallistuminen päätöksentekoon, sen valmisteluun tai tekijän julkisen vallan käyttö muissa virkatehtävissä. Missä tahansa tapauksessa, jossa joku näistä lisäedellytyksistä ei täyty, voidaan soveltaa rikoslain 40 luvun pykälää 9 virkavelvollisuuden rikkomisesta. Verrattuna virka-aseman väärinkäyttöön, 9-10§ tarkoitettujen rikosten lisäedellytyksenä on kuitenkin virkavelvollisuuden rikkominen 'virkaa toimittaessa'. Tällä on haluttu rajata rangaistavuutta, ja sen mukaan säännösten rajoihin ei kuulu virantoimituksen ulkopuolella tapahtuva epäasiallinen käyttäytyminen. (Frände ym. 2010, 620-621; Bruun ym. 1995, 220).

Rikoslain 40 luvun 9§ virkavelvollisuuden rikkomisesta edellyttää teon tahallisuutta, kun taas puolestaan 10§ keskittyy teon tuottamuksellisuuteen. Tahallisuuden tunnusmerkistö on koettu ongelmalliseksi, mutta on kuitenkin katsottu, että tahallisuuteen kuuluu tietoisuus siitä, että toimitaan virkavelvollisuuksien vastaisesti. Tuottamuksellisuus voidaan määritellä esimerkiksi niin, ettei asianomainen hanki vaadittavia tietoja tai pysyttele selvillä noudatettavista säännöistä. (Frände ym. 2010, 625).

3.3 Virkasalaisuuden rikkominen

Rikoslain 40 luvun 5§ on määritelty virkasalaisuuden rikkomisen olevan rangaistavaa sekä tahallisesti että tuottamuksellisesti tehtynä. Jos virkamies palvelussuhteen aikana tai sen päätyttyä tahallisesti ja oikeudettomasti paljastaa sellaisen asiakirjan tai tiedon, joka on julkisuuslaissa tai muussa laissa määritelty salassa pidettäväksi, tai käyttää omaksi tai toisen henkilön hyödyksi tai vahingoksi tällaista asiakirjaa tai tietoa, tulee hänet tuomita virkasalaisuuden rikkomisesta. Jos virkamies syyllistyy tällaiseen tekoon huolimattomuudesta, eikä teko ole kaikki seikat huomioon ottaen vähäinen, tulee hänet tuomita tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta. Tahallisesti tehtynä virkasalaisuuden rikkomisesta tuomi-

taan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Jos rikos osoittaa virkamiehen sopimattomaksi hoitamaansa tehtävään, voidaan hänet tuomita myös viralta pantavaksi. Tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta voidaan tuomita kuitenkin vain sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. (L19.12.1889/39; Frände ym. 2010, 601-602). Sekä tahallinen että tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen ovat molemmat rangaistavia virkasuhteen aikana sekä sen päätyttyä. (Frände ym. 2010, 606).

Virkasalaisuuden rikkomista koskevassa pykälässä on rangaistavaksi säädetty asiakirjan tai tiedon paljastaminen, joka pitää sisällään sekä asiakirjasalaisuuden että vaitiolovelvollisuuden rikkomisen. Julkisuuslaissa on määritelty erilaisia kiellettyjä tapoja paljastaa salassa pidettävää tietoa. Niitä ovat esimerkiksi asiakirjan tai sen kopion näyttäminen tai luovuttaminen sivulliselle, tai sen antamista sivulliselle käytettäväksi tai nähtäväksi esimerkiksi tietoteknisen käyttöyhteyden avulla. Asiakirjan tai tiedon paljastaminen voi tapahtua myös esimerkiksi sallimalla sivullisen oma-aloitteisesti tutustua esillä olevaan asiakirjaan sekä laiminlyömällä tällaisen tapahtuman estämistä esimerkiksi jättämällä salassa pidettävän asiakirjan näkyvälle paikalle. (Frände ym. 2010, 603; L21.5.1999/621, 22§).

Toisessa momentissa rangaistavaksi on määritelty tiedon tai asiakirjan käyttämistä omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi. Käyttämisestä ei kuitenkaan tarvitse syntyä hyötyä tai vahinkoa, vaan siihen riittää virkamiehen tarkoitus aiheuttaa vahinkoa tai saada hyötyä tietoa käyttämällä. Tavoitellun hyödyn tai vahingon laatua ei ole määritelty erikseen, eikä sen siksi tarvitse olla esimerkiksi taloudellista. Lisäedellytyksenä rangaistavuudelle on se, että tiedon tai asiakirjan käyttämisen tulee tapahtua oikeudettomasti. Termiä ei ole määritelty laissa erikseen, mutta on katsottu selväksi, ettei oikeudetonta ole sellainen menettely, johon laki antaa oikeuden tai velvoitteen. Rangaistavaa menettelyä virkasalaisuuden rikkomisen nojalla ei kuitenkaan ole se, jos virkamies kieltäytyy antamasta tai jättää antamatta tiedon julkisesta asiakirjasta. Tällainen teko voi kuitenkin täyttää tunnusmerkistön virkavelvollisuuden rikkomisesta tai sen tuottamuksellisesta asteesta. (Frände ym. 2010, 603-604).

Virkasalaisuuden rikkomisesta tuomittaessa edellytetään rikkomisen olevan tahallista. Siinäkin tahallisuuden on katsottu olevan tietoisuutta siitä, että käytettävä tieto tai asiakirja on salassa pidettävä. Myös paljastusteen tulee olla tahallinen. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi virkamiehen antaessa tarkoituksellisesti salassa pidettävän asiakirjan sivulliselle tai virkamiehen jättäessä työpöydälle tällaisen asiakirjan, vaikka todennäköistä on, että se joutuu sivullisten käsiin. Tuottamuksellisesti virkasalaisuuden rikkomisesta on kyse, jos teko tehdään huolimattomuudesta. Tällaisia tilanteita voivat esimerkiksi olla salaisen asiakirjan huolimaton säilyttäminen, jonka vuoksi sivullinen pääsee siihen käsiksi tai jos virkamies erehtyy salassapitolainsäädännön sisällöstä ja näin ollen paljastaa salaista tietoa. (Frände ym. 2010, 606).

4 VIRKAVELVOLLISUUKSIEN RIKKOMINEN OIKEUSKÄYTÄNNÖN VALOSSA

Tässä luvussa keskitytään avaamaan oikeuskäytäntöä liittyen sekä virkavelvollisuuden että virkasalaisuuden rikkomiseen sekä niiden tuottamuksellisiin asteisiin. Oikeustapausten analysoinnin tarkoituksena on avata mainittujen virkarikosten tunnusmerkistöä sekä havainnollistaa, minkälaiset laiminlyönnit tai teot ovat tuomittavia. Käsiteltäviksi tapauksiksi on valittu korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiä sekä yksi hovioikeuden päätös.

4.1 Virkavelvollisuuden rikkominen

Ensimmäisessä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä (KKO:2008:95) oli kysymys käräjäoikeuden lautamiehen mahdollisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Hän oli osallistunut rikosasian käsittelyyn, vaikka oli ennen asian vireille tuloa ottanut kantaa epäillyn menettelyn lainvastaisuuteen sekä käyttänyt oikeudenkäynnin ulkopuolista havaintoa asian ratkaisua perustaessa.

A oli toiminut käräjäoikeuden lautamiehenä. Käräjäoikeudessa käsiteltiin törkeää petosta koskevaa asiaa, jossa vastaajana oli C ja asianomistajana B. Syytteen mukaan C oli erehdyttänyt vaikeasti vammaisen B:n myymään C:lle oman osuutensa heidän yhteisestä yrityksestään. A oli kertomansa mukaan tutustunut C:hen vuonna 1974 työskennellessään tämän kanssa saman työnantajan palveluksessa. Vuonna 1995 A oli perustanut oman yrityksen ja hän oli ostanut työkaluja C:n ja B:n omistamalta yritykseltä, ja todistajan kertomuksen mukaan A on ollut yrityksen merkittävä asiakas. Todistajien sekä A:n oman kertomuksen mukaan A oli esittänyt näkemyksen C:n syyttömyydestä tutkinnassa olleesta, törkeää petosta koskevasta jutusta. Todistaja MR oli useamman kerran tuonut esille C:n ja B:n välisen rikosasian, mutta jokaisella kerralla A oli vain sivuuttanut aiheen tai ilmoittanut, ettei uskonut juttuun tai siihen, että se johtaisi johonkin. Myöhemmin A oli tavannut B:n asiakastilaisuudessa ja tehnyt havaintoja B:n päätöksentekokyvystä sekä tämän asennoitumisesta eläkkeelle jäämiseen.

Oikeudenkäynnissä keskeisenä kysymyksenä oli B:n henkinen tila kaupan tekemisen aikaan. Vasta pääkäsitteilyn jälkeen A oli muistanut tekemänsä havainnon B:n päätöksentekokyvystä. A oli puheenjohtajan pyynnöstä kirjannut esittämänsä ratkaisuperusteet kirjalliseen muistioon, jossa hän oli myös ilmaissut B:tä koskeneen havaintonsa. Puheenjohtajana toiminut käräjätuomari E oli ottanut puheeksi A:n mahdollisen esteellisyyden, johon A oli ilmoittanut, ettei ole esteellinen käsittelemään asiaa. A oli siis suhtautunut välinpitämättömästi esteellisyyttä koskevaan säännökseen. Korkein oikeus katsoi A:n ilmaisseen käsityksensä C:n ja B:n välisestä asiasta tavalla, joka osoitti hänen suhtautumisensa C:tä koskeneiden rikosepäilyjen uskottavuuteen. Korkein oikeus myös katsoi A:n täytyneen olevan tietoinen menettelyn synnyttäneen perusteen epäillä hänen puolueettomuuttaan sekä sen aiheuttaman esteellisyyden toimia lautamiehenä rikosjutussa. Osallistumalla oikeudenkäyntiin lautamiehenä esteellisyydestä huolimatta A:n on myös voitu katsoa olevan tietoinen siitä, ettei hänellä lain mukaan ollut oikeutta perustaa ratkaisua sellaisiin seikkoihin, joista asianomaisilla ei ollut tilaisuutta lausua tai joita asianomaiset eivät saaneet oikeudenkäynnissä tietoonsa. Laissa ilmoitetaan selkeästi, mikä oikeudenkäyntiaineisto saadaan ottaa tuomiossa huomioon. A:n toiminta oli kokonaisuudessaan horjuttanut oikeuden uskottavuutta sekä ollut omiaan vakavasti heikentämään luottamusta lainkäytön asianmukaisuuteen. Tämän vuoksi tekoa ei voitu pitää vähäisenä, ja sen myötä katsottiin A:n olennaisesti rikkoneen virkavelvollisuuttaan, ja rikos osoitti hänet sopimattomaksi tehtäväänsä. A tuomittiin virkavelvollisuuden rikkomisesta sakko-rangaistukseen sekä hänet vapautettiin lautamiehen tehtävästään. (KKO:2008:95).

Kyseisessä tapauksessa keskityttiin selkeästi virkamiestoiminnan puolueettomuuteen ja asianmukaisuuteen. Selvää on, että A:n teko rikkoi näitä virkamiehen velvollisuuksia ja oli samalla myös tietoinen virkavelvollisuuksien vastaisesta menettelystä. Teon ilmeinen tahallisuus täytti myös virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön.

Toisessa virkavelvollisuuden rikkomista koskevassa esimerkkitapauksessa (KKO:2008:90) on kysymys siitä, onko kärjätuomari syyllistynyt tahalliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen hankkiessaan riita-asian kantajaa koskevan rikosrekisteriotteen. Kärjätuomari ei ollut tiedustellut asianosaisten kantaa todisteen hankkimiseksi tai varannut heille tilaisuutta lausua todisteen merkityksestä.

Henkilö A oli nostanut valtiota vastaan kanteen valtion varoista menetyksen johdosta maksettavaa korvausta koskevassa asiassa. Hän vaati asian ratkaiselle kärjätuomari X:lle rangaistusta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Kärjätuomari oli oma-aloitteisesti hankkinut A:ta koskevan rikosrekisteriotteen kirjalliseksi todisteeksi, vaikkei ollut tiedustellut asianosaisten mielipidettä. Hän oli myös perustanut osaksi kanteen hylkäävän tuomionsa tähän asiakirjaan. Hovioikeudessa todettiin X:n toimineen virheellisesti perustaessaan tuomion sellaiseen seikkaan, johon kumpikaan asianomainen ei ollut käsittelyssä vedonnut. Käsittelyn yhteydessä valtio oli kuitenkin viitannut A:n itsensä tiedossa olevaan rikollisuuteen, jonka vuoksi X:n menettely katsottiin lievän tuottamukselliseksi ja kokonaisuutena arvostellen teko katsottiin vähäiseksi. Hovioikeus siis hylkäsi sekä rangaistus- että korvausvaatimukset. Korkeimmassa oikeudessa kysymys oli kärjätuomarin mahdollisesta tahallisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. X oli vastoin rikosrekisterilakia ja ilman asianosaisten tiedustelua hankkinut kirjallisen todisteen ja perustanut tuomion seikkaan, jota ei olisi saanut siinä ottaa huomioon. Kirjallista todistetta on myös käytetty vastapuolen hyväksi. Rikkoessaan virkavelvollisuuttaan X on myös rikkonut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toimittamiseen liittyvän velvollisuutensa. Oikeudenkäymiskaaren mukaan tuomiossa huomioon saadaan ottaa vain sellainen aineisto, joka on esitelty myös pääkäsittelyssä. X on kiistänyt toimineensa tahallisesti virkavelvollisuuksiensa vastaisesti, mutta myöntänyt menettelleensä virheellisesti huolimattomuudesta, kun hän ei ollut maininnut rikosrekisteriotteen hankkimista asian suullisessa käsittelyssä. Tahallisuutta mietittäessä siitä tuomitseminen edellyttää, että tuomari on tilanteessa tarkoittanut menetellä lainvastaisesti tai hänen tulisi olla edes tietoinen lainvastaisesta menettelystä. Vaikka asiassa voitiin olettaa

X:n olevan tietoinen rikkomistaan oikeudenkäymiskaaren säännöksistä, ei asiassa esitetyn perusteella katsottu perustelluksi X:n toimineen tarkoituksellisesti tahallisesti tai tietoisesti lakia rikkoen kysymyksessä olevassa asiassa. Korkeimmassa oikeudessa ei muutettu hovioikeuden tuomiota. (KKO:2008:90).

Vaikka tapauksessa käräjätuomaria ei tuomittu, tapauksen avulla voidaan havainnollistaa vähäisyyden arviointia ja tunnusmerkistön täyttymistä toisesta näkökulmasta. Virkavelvollisuuden rikkomisesta tuomittaessa huomioon tulee ottaa teon perusteltu tahallisuus. Vaikka käräjätuomarin oletetaan olevan tietoinen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toimittamisen säännöksistä, perustelluksi katsottiin tuomarin väite teon huolimattomuudesta eikä puolestaan teon tahallisuudelle löydetty perusteita. Virkavelvollisuuden rikkomisesta tuomittaessa kysymykseen tulee myös teon vähäisyys kokonaisuutena arvioiden. Tapauksessa teko katsottiin kokonaisuutena arvioiden merkitykseltään vähäiseksi, jonka vuoksi rangaistus- ja korvausvaatimukset hylättiin.

4.2 Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen

Ensimmäisessä tuottamuksellista virkavelvollisuuden rikkomista koskevassa korkeimman oikeuden ennakkopäätöksessä (KKO:2016:90) käräjätuomaria syytettiin edellä mainitusta rikoksesta. Käräjätuomari oli laiminlyönyt antaa pääkäsittelyn jälkeen kansliatuomioita sekä antaa julistettuja tuomioita kirjallisessa muodossa. Hän kiisti syytteen ja vetosi omaan esteellisyyteensä. Asiassa oli kyse sen selvittämisestä, oliko käräjätuomarilla oikeus pidättäytyä tuomioiden antamisesta.

Asiassa katsottiin selvitettyksi, että käräjätuomari A oli huolimattomuudesta rikkonut virkavelvollisuutensa siten, että hän oli laiminlyönyt käsitellä ilman aiheutonta viivytystä hänen käsiteltävänä olevia rikosasioita. Hän ei ollut antanut rikosasioissa pääkäsittelyn päättymisen jälkeen tuomioita ja laiminlyöntien vuoksi asiat jouduttiin siirtämään toisen tuomarin ratkaistavaksi. A ei myöskään ollut allekirjoittanut erinäisiä tuomioita, eikä siten ollut antanut kirjallista tuomiota asioissa. Laiminlyönnin vuoksi toinen tuomari oli joutunut allekirjoittamaan tuomiot, joka oli myös viivästyttänyt muutoksenhakua

kyseisissä asioissa. Käräjätuomari A oli ollut virkavapaalla terveydentilansa vuoksi vuonna 2008 ja palannut hoitamaan virkaa alkuvuonna 2009. Helmikuussa pidetyssä kokouksessa olivat paikalla A, laamanni X, osaston johtaja Y sekä työterveyslääkäri. X oli ilmoittanut useiden syyttäjien olevan tyytymättömiä tuomari A:han. Kokouksessa on ilmoitettu A:n saavan sairauslomaa, jonka aikana selvitetäisiin tyytymättömyydestä ilmoittaneet syyttäjät sekä heidän menettelynsä. A oli kokouksessa maininnut mahdollisesta esteellisyydestään hoitaa rikosasioita niiden syyttäjien kanssa, jotka ovat häntä arvostelleet. Y uskoi esteellisyyden mainitsemisen olleen vain heitto, sillä kokouksessa sovittiin muista erinäisistä järjestelyistä asioiden hoitamiseksi. Sairasloman jälkeen A sai tietää, ettei esteellisyysasiaa ollutkaan selvitetty. Myöhemmissä kokouksissa A oli tuonut uudestaan esille esteellisyysasian, mutta A ei kuitenkaan tehnyt esteellisyysväitettä eikä kieltäytynyt annetuista töistä. Vasta 18.5.2009 pidetyssä kuulemistilaisuudessa A oli tehnyt esteellisyysväitteen, mutta luopunut siitä, kun X ilmoitti, ettei hyväksyisi yleistä esteellisyyttä tai muutenkaan antanut lupaa asian ratkaisemisesta. A oli suostunut yhteistyöhön, jonka vuoksi X katsoi, ettei esteellisyysasiaa pidetty vakavana, sillä A tuli tekemään töitä. Korkein oikeus katsoi selvitetyn, että esteellisyysasia on ollut ainakin jossain muodossa esillä ensimmäisissä kokouksissa, mutta ennen viimeistä kokousta 18.5.2009 A ei ollut ilmoittanut, ettei voisi esteellisyyden vuoksi antaa ja allekirjoittaa tuomioita. Kirjallisista todisteista selvisi, että A:lle oli järjestetty esimerkiksi vapautuksia istuntovelvollisuudesta, jotta hänellä olisi aikaa laatia viivästyneet tuomiot. Koska A:lle on järjestetty vapautuksia viivästyneiden tuomioiden kirjoittamista varten, on pidetty uskottavana Y:n käsitystä siitä, että A aikoo tuomiot laatia. A oli itsekin kertonut laatineensa ja allekirjoittaneensa rikosasioiden tuomioita saamiensa istuntovapauksien aikana. Tämän vuoksi väitös esteellisyydestä on katsottu epämääräiseksi. Koska A ei ollut selkeästi ilmoittanut esteellisyydestään ennen 18.5.2009 kokousta, on katsottu selvitetyn, että X ja Y:llä on ollut käsitys siitä, että A hoitaisi mainitut virkatehtävänsä loppuun. Tästä syystä ei voitu katsoa A:n olevan vapautunut velvollisuudestaan antaa ja allekirjoittaa tuomiot sillä perusteella, että syyttäjien häneen kohdistama arvostelu olisi luonut

esteellisyyden asioiden käsittelemiseksi. A tuomittiin tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta vain varoitukseen, sillä lieventävänä seikkana katsottiin A:n heikentyneen terveydentilan vaikuttaneen hänen kykyynsä hoitaa virkatehtäviään asianmukaisesti. (KKO:2016:90)

Tapauksessa rikottiin virkavelvollisuutta, kun laiminlyötiin velvollisuutta hoitaa asiat asianmukaisesti sekä ilman aiheetonta viivytystä. Useiden käsiteltävien asioiden ollessa viivästyneitä, teko vaaransi asianosaisten oikeuden saada asiansa hoidetuksi kohtuullisessa ajassa. Teon katsottiin loukkaavan myös luottamusta lainkäytön asianmukaisuuteen. Rikosta ei kuitenkaan katsottu tahallisesti tehdyksi, vaan se oli tehty huolimattomuudesta johtuvalla tavalla. Sen vuoksi tuomio annettiin tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Seuraavassa tapauksessa käsitellään myös tuottamuksellista virkavelvollisuuden rikkomista, jossa kunnan X johtava rakennustarkastaja A oli huolimattomuudesta rikkonut virkavelvollisuutensa.

Vuonna 2010 Järvenpäässä sortui urheiluhallin katto ja samana vuonna Liedossa ratsastusmaneesi. Onnettomuustutkintakeskus havaitsi kummassakin tapauksessa lukuisia rakenteellisia puutteita ja lähetti eteenpäin ympäristöministeriölle onnettomuusuhkailmoitukset. Ilmoituksissa tuotiin esille hallien omistajien oikeus saada tieto mahdollisista turvallisuuspuutteista. Ratsastusmaneesia koskevassa ilmoituksessa tuotiin esille myös tieto, että vastaavanlaisia halleja oli Suomessa useita. Ympäristöministeriö lähetti mainitut ilmoitukset kaikille Suomen ELY-keskuksille sähköpostilla ja pyysi ilmoitusten välittämistä eteenpäin kuntien rakennusvalvontoihin. Kunnan X johtava rakennustarkastaja A oli saanut kyseisen sähköpostin. Kahden ja puolen vuoden jälkeen kunnan alueella sortui ratsastusmaneesi, joka oli vastaavanlainen kuin toisessa onnettomuusilmoituksessa mainittu halli. Maneesin sortuminen aiheutti yhden lapsen kuoleman ja neljän muun henkilön loukkaantumisen. Sähköpostin saatuaan A on todennut sen olevan vain tiedoksianto tulevaisuutta varten, eikä hän ryhtynyt sen perusteella minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Kysymys on erityisesti ollut siitä, täyttikö valvontavastuun laiminlyönti tuot-

tamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön. Rikoslain 3 luvun 3§ määrittellään laiminlyönnin olevan rangaistava, jos tekijä on jättänyt estämättä seurauksen syntymisen, vaikka hänellä on esimerkiksi viran puolesta erityinen oikeudellinen velvollisuus sen estämiseksi. Puolestaan rikoslain 3 luvun 7§ säädetään tekijän menettely huolimattomuudesta johtuvaksi, jos hän rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvoitetta, vaikka olisi kyennyt sitä noudattamaan. Korkeimmassa oikeudessa on katsottu A:n olevan rakennusvalvonnan ammattilainen, jolloin hänelle olisi pitänyt olla selvää, että hänellä on osittainen vastuu myös rakennusten käyttöturvallisuudesta. Korkeimmassa oikeudessa katsottiin myös, että maankäyttö- ja rakennuslaki luo rakennustarkastajille velvollisuuden ryhtyä sellaisiin selvitystoimiin, jotka ovat välttämättömiä rakennusvalvontatehtävien suorittamiseksi asianmukaisella tavalla. Samalla katsottiin, että A:n olisi täytynyt suhtautua vakavuudella saamaansa onnettomuusuhkailmoitukseen. Sähköpostia ei voitu pitää ilmoitusluontoisena sen sisältäessä konkreettiset ja yksilöidyt tiedot vakavasta turvallisuushasta. Tämän vuoksi A:n katsottiin rikkoneen velvollisuuttaan, kun hän ei ole ryhtynyt selvittämään onnettomuusuhkailmoituksessa mainittuja rakennuksia kunnan alueelta tai välittämään tietoa turvallisuushasta rakennusten omistajille. A:lla on ollut riittävät edellytykset rakennusten etsimiseksi ja omistajien tavoittamiseksi. Tästä syystä on myös katsottu A:n rikkoneen olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittua huolellisuusvelvoitetta, vaikka hänellä oli edellytykset sen noudattamiseksi. Vaikka A:n virkavelvollisuuksiin on kuulunut rakennusturvallisuudesta huolehtiminen, hän on laiminlyönyt vakaviin onnettomuusuhkailmoituksiin asianmukaisesti reagoimisen. Tapauksesta erityisen moitittavan on tehnyt A:n asema kunnallisen rakennusvalvonnan johtavana virkamiehenä, onnettomuusilmoituksessa mainittujen riskien suuruus ja vakavuus sekä A:n suhtautuminen vakavaan ilmoitukseen tiedoksi antona. Näiden seikkojen vuoksi tekoa ei voitu pitää vähäisenä, jonka vuoksi A tuomittiin tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta sakkorangaistukseen. Lisäksi A:ta syytettiin yhdestä kuolemantuottamuksesta sekä neljästä vammantuottamuksesta, mutta kyseiset

syytteet hylättiin katsottaessa, ettei A:n menettelyn ja onnettomuuden seurausten välillä ollut välitöntä syy-seurausyhteyttä. (KKO:2018:90).

Tässäkin tapauksessa laiminlyötiin velvollisuutta hoitaa virkatehtävät asianmukaisella tavalla. Vaikka tekijällä oli velvollisuus sekä edellytykset asian selvittämiseksi, hän ei ollut toiminut niiden vaatimalla tavalla olettaessaan onnettomuusilmoituksen olevan tiedoksianto tulevaisuuden varalle. Rikoksessa ei siis ole tahallisuuteen viittaavia piirteitä, vaan se on katsottu huolimattomuudesta johtuvalla tavalla tehdyksi.

4.3 Virkasalaisuuden rikkominen

Seuraavassa tapauksessa käsitellään useampaa rikosnimikettä, joita ovat virkasalaisuuden rikkominen, tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen sekä virkavelvollisuuden rikkominen. Lopulta korkeimmassa oikeudessa A:n syyksi luettiin kaksi virkasalaisuuden rikkomista, joiden analysointiin keskitytään tämän tapauksen yhteydessä.

Kaupunkiin virkasuhteessa oleva työterveyslääkäri oli laatinut kaupungin opilaitoksen opettajasta B kaksi lääkärintodistusta ja toimittanut ne työnantajalle. Todistuksissa opettaja todettiin työkyvyttömäksi. Opettaja vaati lääkärin tuomitsemista kahdesta virkavelvollisuuden rikkomisesta sillä perusteella, että lääkärintodistukset oli laadittu muun muassa vastoin opettajan kieltoa. Virkasalaisuuden rikkomisista opettaja vaati tuomitsemista sen perusteella, että työterveyslääkäri oli paljastanut salassa pidettävää tietoa työnantajalle ilman opettajan suostumusta. Käräjäoikeus totesi päätöksessään, ettei salassa pidettävää tietoa ollut paljastettu B:n työnantajalle. Lääkärintodistuksessa ollut ICD-koodi ei paljastanut minkäänlaista sairautta, vaan oli viitannut ongelmiin työolosuhteissa. Samalla katsottiin, että tapahtuma-aikaan voimassa olleen työterveyshuoltolain mukaan työnantajalla oli oikeus saada sellaista tietoa, jolla oli merkitystä työntekijän terveyteen ja työpaikan olosuhteiden terveellisyyden kehittämiseen. A:lla oli oikeus asian vuoksi olla yhteydessä työnantajaan, sillä B:n käytöksellä oli merkitystä työyhteisön terveyteen ja työolosuhteisiin. Hovioikeus puolestaan katsoi potilastietojen luovuttamisen ilman poti-

laan suostumusta olevan sallittua vain niissä tilanteissa, kun laissa siitä on nimenomaisesti säädetty. Sen vuoksi lääkärintodistuksen toimittaminen työnantajalle vaatii työntekijän kirjallisen sopimuksen. A:n tekemät lääkärintodistukset sisälsivät ICD-koodin sekä hänen tekemän arvioinnin B:n työkyvystä. Hovioikeudessa katsottiin molempien tietojen olevan salassa pidettävää. Oppilaitoksen ilmapiiri oli kuitenkin selvitysten mukaan ollut sen verran ahdistunut, että työterveyshuollon oli aiheellista ryhtyä toimenpiteisiin, ja poikkeuksellisen olosuhteiden lisäksi ei voitu katsoa, että A olisi tahallaan paljastanut salassa pidettävää tietoa. Hänen katsottiin paljastaneen salassa pidettävää tietoa varomattomuudesta ja huolimattomuudesta. Hovioikeudessa A tuomittiin kahteen tuottamukselliseen virkasalaisuuden rikkomiseen. Korkeimmassa oikeudessa kysymys oli siitä, oliko A syyllistynyt virkasalaisuuden rikkomisiin eikä kahteen tuottamukselliseen virkasalaisuuden rikkomiseen. Tekohetkellä voimassa olleen ja sovellettavan rikoslain 40 luvun 5§ mukaan virkamies tai julkisyhteisön työntekijä, joka tahallaan paljastaa oikeudettomasti sellaisen salassa pidettäväksi säännellyn tiedon tai muun tiedon tai seikan, jota ei saa ilmaista, tuomitaan virkasalaisuuden rikkomisesta. Tekohetkellä myös voimassa olleen ja sovellettavan yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain mukaan lääkärintodistuksia voidaan antaa sivullisille tiedoksi vain sen henkilön suostumuksella, jota todistus koskee. Toimittaessaan lääkärintodistuksia B:n työnantajalle, A on ollut tietoinen siitä, ettei B ole antanut suostumustaan niiden toimittamiselle. On myös katsottu A:n olevan tietoinen siitä, ettei hänellä ollut lakiin perustuvaa oikeutta toimittaa lääkärintodistusta sivulliselle henkilölle, joka tässä tapauksessa on B:n työnantaja. Tämän vuoksi korkein oikeus katsoi A:n tahallaan paljastaneen sellaista tietoa, joka on lain mukaan ollut salassa pidettävää. Rangaistusta korottavana seikkana katsottiin A:n toimittamien lääkärintodistuksien erityisen tarkoituksen olla mahdollisena perusteena B:n sairaslomasta päätettäessä. Puolestaan lieventävänä seikkana on katsottu A:n ottaneen huomioon oppilaitoksen ilmapiirin ja muiden opettajien työrauhan, jotka olivat hänen käsityksensä mukaan huonontuneet B:sta johtuvista syistä. Tämän vuoksi katsottiin A:n pyrkimyksen toimia sekä B:n että koko oppilaitoksen hyväksi. Korkeimmassa

oikeudessa A tuomittiin kahdesta virkasalaisuuden rikkomisesta 20 päiväsakkoon ja henkisestä kärsimyksestä kaupungin sekä A:n korvaamaan yhteisvastuullisesti B:lle 1000 euroa. (KKO:2007:46).

Tapauksesta voidaan erotella selkeästi ero virkasalaisuuden rikkomisen ja tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen välillä. Hovioikeudessa tietojen paljastaminen katsottiin tehdyksi huolimattomuudesta ja varomattomuudesta johtuvalla tavalla, jotka tuomittiin tuottamuksellisina tekoina. Korkein oikeus puolestaan arvioi A:n olevan tietoinen paljastaessaan oikeudetta salassa pidettävää tietoa sivulliselle henkilölle, jonka vuoksi teot katsottiin tahalliseksi ja näin ollen tuomittiin virkasalaisuuden rikkomisina.

4.4 Tuottamuksellinen virkasalaisuuden rikkominen

Tuottamuksellista virkasalaisuuden rikkomista voidaan käsitellä aikaisemmin analysoidun korkeimman oikeuden päätöksen (KKO:2007:46) avulla. Tässä luvussa mainittua tapausta keskitytään tarkastelemaan tuottamuksellisen virkasalaisuuden rikkomisen osalta.

Opettaja B oli vaatinut lääkärin A tuomitsemista kahdesta virkasalaisuuden rikkomisesta sen perusteella, että tämä oli paljastanut salassa pidettävää tietoa työnantajalle ilman B:n suostumusta. Hovioikeudessa määriteltiin, että potilastietojen luovutus ilman potilaan suostumusta on hyväksyttävää vain silloin, kun siitä laissa säädetään. Työntekijän kirjallinen suostumus vaaditaan, kun terveydenhuollon ammattilainen olisi toimittamassa lääkärinlausuntoa työnantajalle. Lääkärintodistukset sisälsivät ICD-koodin diagnoosista sekä A:n arvioinnin B:n työkyvystä. Vaikka koodi ei paljastanut sairautta, katsottiin diagnoosin ja A:n arvioinnin työkyvystä olevan salassa pidettävää potilastietoa. Hovioikeus arvioi myös oppilaitoksen poikkeuksellista olosuhdetta. Oppilaitoksen ilmapiiri oli ollut ahdistunut, jonka vuoksi työterveyshuollon katsottiin perustellusti ryhtyvän toimenpiteisiin. Tämän vuoksi A on ollut velvollinen huolehtimaan B:n lisäksi myös muusta henkilökunnasta. Jo käräjäoikeudessa oli katsottu B:n käytöksellä olevan vaikutusta henkilökunnan terveyteen ja muihin työolosuh-

teisiin. Näitä seikkoja arvioidessa hovioikeus ei katsonut perustelluksi, että A olisi paljastanut salassa pidettävää tietoa tahallisesti. Hovioikeudessa A tuomittiin tuottamuksellisista virkasalaisuuden rikkomisista. (KKO:2007:46).

Kyseisen tapauksen avulla voidaan havainnoida, kuinka eri tavoin ja eri näkökulmista tapausta voidaan arvioida. Kokonaisuutena arvioiden A oli velvollisuudestaan ryhtynyt toimenpiteisiin koko oppilaitoksen ilmapiirin parantamiseksi, jonka ohella hänen katsottiin varomattomuudesta ja huolimattomuudesta paljastavan salassa pidettävää tietoa, jolla katsottiin olevan merkitystä asian ratkaisemiseksi. Koska hovioikeus ei arvioinut perustelluksi tietojen paljastamisen olleen tahallista poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, A tuomittiin tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta.

Toisena esimerkkitapauksena käytetään Helsingin hovioikeuden tuomiota tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta. Tapauksessa kysymys oli kärjätuomarin mahdollisesta syylistymisestä tuottamukselliseen virkasalaisuuden rikkomiseen, kun hänen käsittelemässä rikosasiassa salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja jäi näkyville tuomion kappaleeseen, jonka kärjäoikeus toimitti julkisuuteen.

Kärjätuomari oli käsittelemässään rikosasiassa määrännyt asianosaisten nimet ja muut tunnistetiedot salassa pidettäväksi. Julkisuuteen menneessä kappaleessa oli kuitenkin näkyvillä asianosaisten nimet, jotka on voitu yhdistää muihin tuomiossa ilmeneviin seikkoihin, kuten seurustelutietoihin, sukupuolisuhteita koskeviin tietoihin ja terveydentilaa koskeviin tietoihin. Asiankäsittelyjärjestelmästä katsottaessa tiedot ovat näkyneet osittain salaisina, mutta tulosteessa ne olivat jääneet näkyville. Tuomion antopäivän aamuna kärjäsihteeri oli toimittanut kärjätuomarille sekä julkisen että salaisen version tuomiosta, mutta siitäkään huolimatta kärjätuomari ei ollut havainnut virheitä. Menettely on mahdollistanut salassa pidettävien tietojen siirtymisen sellaisille henkilöille, joilla ei ole ollut oikeutta niiden näkemiseen. Tekoa ei voida pitää vähäisenä erityisen arkaluontoisten ja yksityiselämää koskevien tietojen

paljastumisen vuoksi, vaikka kärjätuomari oli pyrkinyt toimimaan huolellisesti ja olettanut tietojen olevan tulosteessa salaisina. Teko on katsottu tehdyksi huolimattomuudesta, sillä teonaikaisen käsittelyjärjestelmän katsottiin mahdollistaneen virheellisen käsityksen syntymisen salassapitomerkitöjen asianmukaisuudesta. Kärjätuomari oli myös pyrkinyt virheen korjaamiseen heti sen havaittuaan. Kärjätuomari tuomittiin 25 päiväsakkoon sekä vahingonkorvauksiin aiheutetusta kärsimyksestä. (Surakka 2019).

Tapauksessa arkaluontoisia ja yksityiselämää koskevia tietoja paljastettiin, vaikka tiedot oli määrätty salassa pidettäviksi. Teko oli kuitenkin perusteltua katsoa huolimattomuudesta tehdyksi, sillä tietotekninen järjestelmä antoi virheellisen käsityksen salassapitomerkinnoista ja virkamies pyrki virheen korjaamiseen heti sen huomattuaan. Salassa pidettävien tietojen julkistus on kuitenkin ollut asianosaisille vahingollista ja sen on voitu katsoa heikentävän luottamusta virkamiestoimintaan sekä lainkäytön asianmukaisuuteen, jonka vuoksi tekoa ei voi arvioida vähäiseksi.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA LOPPUPOHDINTA

Tämän opinnäytetyön viimeisessä luvussa käsitellään tutkimuksen myötä kerättyjä tuloksia sekä niistä tehtäviä johtopäätöksiä. Luvussa esitellään myös jatkotutkimusideoita sekä arvioidaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Luvun lopussa pohditaan myös omaa opinnäytetyöprosessia.

5.1 Tutkimustulokset

Tutkimuksessa aineistona käytettiin virkamiesoikeuteen liittyvää lainsäädäntöä, oikeuskirjallisuutta, oikeuskäytäntöä sekä ajankohtaisia artikkeleita. Niiden avulla opinnäytetyössä tarkasteltiin virkamiesten velvollisuuksia sekä virkavelvollisuuden ja virkasalaisuuden rikkomiseen liittyviä virkarikoksia.

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella valtion virkamiesten virkavastuuta sekä yleisiä virkamiehille asetettuja velvollisuuksia sekä tunnistaa laiminlyöntejä, joita virkamiehet voivat toiminnassaan tehdä. Tutkimuksessa käsiteltävät laiminlyönnit keskittyivät virkavelvollisuuden tai virkasalaisuuden rikkomiseen liittyviin rikoksiin. Virkamiesten velvollisuuksien käsittelyn ohella työssä tarkasteltiin myös mainittujen virkarikosten tunnusmerkistöä. Oikeuskäytännön avulla pystyttiin käytännön kautta havainnollistamaan laiminlyöntejä sekä rikosten tunnusmerkistön täyttymistä. Näiden tavoitteiden ohella tutkimusta rajasi kaksi tutkimuskysymystä;

1. Minkälaisia virkavelvollisuuksia valtion virkamiehellä on?
2. Minkälaiset toimet tai laiminlyönnit tuomitaan virkavelvollisuuden rikkomisena ja mitkä seikat vaikuttavat teon tuottamuksellisuuteen?

Tutkimuksen alussa tarkoituksena oli selventää lukijalle virkamiesten virkavastuuta sekä yleiset asetetut velvollisuudet. Virkamiesten yleisistä velvollisuuksista säädetään valtion virkamieslaissa (750/1994). Lailla pyritään turvaamaan virkamiestoiminnan tuloksellisuus, tarkoituksenmukaisuus sekä oikeusturvavaatimusten täyttyminen. Lain avulla saadaan ymmärrys siitä, miten virkamiehen tulee virassaan toimia. Virkamiehen velvollisuuksiin vaikuttaa kuitenkin myös virkamiehen

asema sekä asemaan kuuluvat virkatehtävät. Eri viroissa on erilaisia virkatehtäviä ja näin ollen myös toimintaa sääntelevät virkavelvollisuudet vaihtelevat. Tämä voitiin huomata myös oikeuskäytännön kautta. Virkavelvollisuuden tai virkasalaisuuden rikkomiseen ei huomioida ainoastaan yleisiä virkamiehille asetettuja virkavelvollisuuksia, vaan myös hoidettavaan virkaan liittyvät toimintaa sääntelevät virkavelvollisuudet. Opinnäytetyötä tehdessä kävi ilmi, että virkavelvollisuuden rikkomisen ja sen tuottamuksellisen asteen tunnusmerkistöä voidaan soveltaa laaja-alaisesti erilaisten tekojen ja laiminlyöntien yhteydessä. Tämän vuoksi selkeää rajausta varsinkaan laiminlyöntejä koskien ei voi tehdä. Virkavelvollisuuksien vastaiset teot ja laiminlyönnit täytyy arvioida kokonaisuutena, ja huomioon tulee ottaa tiettyyn virkaan kohdistuvat säännökset ja määräykset. Yhdeksi keskeisimmäksi yleiseksi virkamiehen velvollisuudeksi voidaan kuitenkin nostaa virantoimitusvelvollisuus, joka vaatii virkamiehiltä asioiden asianmukaista käsittelyä ilman aiheetonta viivytystä. Melkein jokaisessa aikaisemmin käsitellyssä oikeustapauksessa arvioitiin virkamiehen toiminnan asianmukaisuutta tai sen laiminlyöntiä. Virantoimitusvelvollisuuden laiminlyönnin arvioitiin monessa tapauksessa heikentävän luottamusta virkamiestoimintaan ja sen asianmukaisuuteen tai yleisesti oikeudenmukaiseen lainkäyttöön. Luottamuksen heikentyminen virkamiestoimintaan ja sen asianmukaisuuteen lisää teon moitittavuutta. Asianmukaisuuden ja viivytyksettömän käsittelyn laiminlyönti on keskeisessä osassa etenkin teon vähäisyyttä arvioidessa. Sekä virkavelvollisuuden että virkasalaisuuden rikkomisen tunnusmerkistöön kuuluu, ettei teko ole kokonaisuutena arvioiden vähäinen, kun huomioon otetaan teon vahingollisuus, haitallisuus sekä muut liittyvät seikat. Jos tapauksessa teon tahallisuudelle ei löydetä perusteita tai se on kokonaisuutena arvioiden vähäinen, ei rikoksen tunnusmerkistö täyty.

Oikeuskäytännön avulla havainnollistettiin, minkälaiset toimet tai laiminlyönnit tuomitaan virkavelvollisuuden tai virkasalaisuuden rikkomisena. Molempien virkarikosten tunnusmerkistöön kuuluu merkittävästi teon osoitettu tahallisuus. Virkavelvollisuuden rikkomista koskevissa tapauksissa painoarvoa oli sillä, että tekijä oli tietoinen virkavelvollisuuksien vastaisesta toiminnastaan. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi menettelyvirheet, kuten esteellisenä osallistuminen päätöksentekoon. Ensimmäisessä virkavelvollisuuden rikkomista koskevassa käsitellyssä oi-

keustapauksessa tekijän katsottiin olevan tietoinen esteellisyydestään, jonka vuoksi teko voitiin arvioida tahalliseksi. Virkasalaisuuden rikkomista koskevassa tapauksessa tahallisuutta voitiin arvioida sen perusteella, että tekijän katsottiin olevan tietoinen siitä, että paljastettava tieto oli määrätty salassa pidettäväksi tai siitä, että hän paljastaa tietoa oikeudettomasti. Virkarikosten tuottamuksellisuutta voidaan arvioida monella tavalla. Tuottamuksellisuuteen katsotaan liittyvän erityisesti varomattomuus tai huolimattomuus. Myös se, ettei virkamies hanki vaadittavaa tietoa tai pysy perillä toimintaa sääntelevistä määräyksistä tai säännöksistä, voidaan katsoa tuottamukselliseksi seikaksi. Yhdessä käsiteltävässä oikeustapauksessa virkamies sai tuomion tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta, kun hän laiminlöi huolimattomuudesta velvollisuutensa käsiteltävän asian selvittämiseksi, eikä näin ollen ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin. Virkamies oli huolimattomuudesta epätietoinen edellytetystä velvollisuudesta, jonka vuoksi teko katsottiin tuottamukselliseksi eikä tahalliseksi. Tuottamuksellisessa virkasalaisuuden rikkomisessa huolimattomuus voidaan arvioida sen mukaan, että tekijä on huolimattomuudesta tai varomattomuudesta paljastanut salassa pidettävää tietoa. Huolimattontia salassa pidettävän tiedon paljastamista on esimerkiksi erehtyminen salassapitolainsäädännöstä, jonka vuoksi tieto paljastetaan oikeudettomasti.

5.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksissa pyritään virheiden välttämiseen, jonka vuoksi kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään arvioimaan suoritettujen tutkimusten luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2009, 231). Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehty tutkimus katsotaan päteväksi, kun saadut tutkimustulokset ovat yhdenmukaisia asetettujen tavoitteiden ja tutkimuskohteen kanssa. Tutkimuksesta luotettavan tekee tutkimuskohteen ja tulkitun materiaalin yhteensopivuus, sekä ettei epäolennaiset tai satunnaiset tekijät vaikuta teorianmuodostukseen. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa arvioidaan tekoja, valintoja ja ratkaisuja, joita tutkija on tutkimusta tehdessä käyttänyt. Tämän vuoksi yksi luotettavuuden kriteeri on tutkija ja hänen rehellisyytensä tutkimuksen kulusta. (Vilkkä, H. 2015, 195-197). Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida validiteetin sekä reliabiliteetin avulla. Validiteetillä eli pätevyydellä tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä

on ollut tarkoituskin. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimus- tai mitaustulosten toistettavuutta, eli tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 231).

Tehty tutkimus voidaan katsoa päteväksi, eli validiksi. Tutkimuksen validiutta vahvistavat pätevä tutkimusaineisto ja lähdemateriaali sekä tutkimustulokset, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Reliabiliteetti täyttyy tutkimuksen toistettavuudella sekä käytetyn materiaalin yhteneväsyydellä. Aikaisemmat aiheesta tehdyt tutkimukset tukevat omaa tutkimustani. Jos joku tekisi samasta aiheesta tutkimuksen, uskon, että siinä käytettäisiin enimmäkseen samoja lähteitä ja todennäköisesti voitaisiin päätyä samanlaisiin tuloksiin. Lähteinä on käytetty runsaasti oikeuskirjallisuutta ja aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä, jotka myös tukevat tutkimuksen reliabiliteettia.

5.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessi alkoi loppuvuodesta 2019 opinnäytetyön aiheen valinnalla. Idea syntyi oikeastaan oikeuskäytäntöä selailemalla, jolloin törmäsin virkavelvollisuuden rikkomista koskeviin tapauksiin. Idean valintaa tuki ammattiharjoittelun suorittaminen maistraatissa, jossa työskentely jatkui vielä harjoittelun jälkeen määräaikaisena sihteerinä viiden kuukauden ajan. Virkamiestoimintaan tutustuminen harjoittelun kautta lisäsi mielenkiintoa virkamiesoikeutta käsittelevän aiheen valintaan.

Tutkimuskysymysten muotoilu sujui yllättävän helposti ja niiden avulla opinnäytetyölle oli helppo muodostaa looginen rakenne. Selkeä rakenne alusta asti tuki opinnäytetyön kirjoittamista. Kirjoittamisen mielekkyyttä lisäsi itseä kiinnostava aihe sekä jatkuva oppiminen aiheesta ja tutkimuksen tekemisestä. Vaikka opinnäytetyöprosessi on ollut pitkä, on se kuitenkin ollut erityisesti opettavainen ja mielenkiintoinen.

Jatkotutkimukseksi ehdottaisin virkavelvollisuuden rikkomisen vertaamista virkaseman väärinkäyttöön. Opinnäytetyötä tehdessä kävi ilmi, että molemmat mainitut virkarikokset ovat tunnusmerkistöltään samankaltaisia. Molempien rikosten

tunnusmerkistöissä on kuitenkin omat lisäedellytyksensä, ja näiden edellytysten eroja voisi vertailla oikeuskäytännön avulla. Aihe voisi tuoda uutta näkökulmaa virkamiesten toiminnasta sekä erilaisista virkavelvollisuuksien laiminlyönneistä. Virkavelvollisuuden ja virkasalaisuuden rikkomista koskevia virkarikoksia voisi myös tutkia toisesta näkökulmasta. Jatkotutkimuksessa voisi keskittyä tutkimaan erilaisia keinoja näiden virkarikosten ehkäisemiseksi. Esimerkiksi tuottamuksellisia tekoja koskien yhdeksi vaikuttavaksi seikaksi voidaan katsoa se, ettei virkamies ole välttämättä tietoinen kaikista toimintaa sääntelevistä määräyksistä. Voisiko tuottamuksellisia tekoja esimerkiksi ehkäistä sillä, että virkamiehille selvennettäisiin paremmin virkaa ja hoidettavia virkatehtäviä sääntelevät määräykset?

LÄHTEET

A 14.11.1994/971. Valtion virkamiesasetus. Finlex. Viitattu 3.9.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940971#P18>

Bruun, N., Mäenpää, O. & Tuori, K. 1995. Virkamiesten oikeusasema. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Otava.

Frände, D., Matikkala, J., Tapani, J., Tolvanen, M., Viljanen, P. & Wahlberg, M. 2010. Keskeiset rikokset. Helsinki. Edita Publishing Oy.

HE 58/1988 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle virkarikoslainsäädännön uudistamisesta. Eduskunta. Viitattu 15.9.2020.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_58+1988.pdf

HE 77/2001 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä eräiden virkarikoksia ja niihin liittyviä rikoksia koskevien säännösten muuttamisesta. Eduskunta. Viitattu 15.9.2020.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_77+2001.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. Helsinki. Talentum.

Kiiveri, L. 2014. Virkavelvollisuus ja sen laiminlyönnin seuraukset. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.10.2020.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/83231/Opinnaytetyo_Laura%20Kiiveri.pdf?sequence=1

KKO:2007:46. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös. Viitattu 6.10.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2007/20070046?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=KKO%3A2007%3A46#idp446522768>

KKO:2008:90. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös. Viitattu 12.10.2020.
<https://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2008/20080090?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=virkavelvollisuuden%20rikkominen#idp446085952>

KKO:2008:95. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös. Viitattu 5.10.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2008/20080095?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=KKO%3A2008%3A95#idp446379040>

KKO:2016:90. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös. Viitattu 6.10.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2016/20160090?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=KKO%3A2016%3A90#idp446156976>

KKO:2018:90. Korkeimman oikeuden ennakkopäätös. Viitattu 6.10.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2018/20180090?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=KKO%3A2018%3A90#idp448328944>

Koskinen, S. & Kulla, H. 2019. Virkamiesoikeuden perusteet. Helsinki. Alma Talent.

Kulla, H. & Koillinen, M. 2014. Julkisuus ja henkilötietojen suoja viranomaistoinnassa. Turku. Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta. Painosalama Oy.

L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki. Finlex. Viitattu 19.8.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L10P118>

L 13.8.2004/759. Laki yksityisyyden suojasta työelämässä. Finlex. Viitattu 23.8.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040759#L2P5>

L 19.12.1889/39. Rikoslaki. Finlex. Viitattu 24.4.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L40>

L 19.8.1994/750. Valtion virkamieslaki. Finlex. Viitattu 23.4.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940750#L1>

L 21.5.1999/621. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Finlex. Viitattu 25.5.2020. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621#L6P22>

L 6.6.2003/434. Hallintolaki. Finlex. Viitattu 20.8.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#O2L5P23>

Lindqvist, K. 2017. Virka-aseman väärinkäyttö ja sen suhde virkavelvollisuuden rikkomiseen. Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta. Viitattu 9.10.2020.

<https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62760/Lindqvist.%20Katriina.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Mäenpää, O. 2011. Oikeus hyvään hallintoon. Helsinki. Unigrafia Oy Yliopistopaino.

Mäenpää, O. 2017. Yleinen hallinto-oikeus. Helsinki. Alma Talent.

Surakka, J. 2019. Käräjätuomari tuomittiin tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta sakkoihin. Edilex-toimitus. Viitattu 9.10.2020.

<https://www.edilex.fi/uutiset/59561>

Valtiovarainministeriö. 2017. Virkamiesten sivutoimet. Luettu 24.4.2020.

<https://vm.fi/documents/10623/1115054/Virkamiesten+sivutoimet,+29.3.2017/6278883d-d0b5-4c6a-beba-95f83f76b5e9/Virkamiesten+sivutoimet,+29.3.2017.pdf>

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä. PS-kustannus.